

Katar 2013

Mustafa Yetim

[Arş. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özet

2013 yılı içerisinde Katar iç ve dış politika alanında önemli gelişmeler ve değişimler yaşamıştır. Bu çerçevede 2013 yılı boyunca Katar'ın iç, bölgesel ve küresel alana ilişkin tutumu 2012 yılının belli açılardan devamına ve belli açılardan da kopuşuna işaret etmektedir. 2013 yılının ortalarında Katar'da yaşanan Emir değişikliği ile Doha yönetiminin önceki dönemde bölgeye yönelik izlediği aktif ve öncü pozisyonunu terk etmeye başladığı söylenebilir. Diğer taraftan ikili bölgesel ziyaretler, dış ekonomik yardımlar ve önemli uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapma girişimleri ile Katar Emirligi, 2013 yılı içerisinde de bölgesel ve belirli oranda küresel önemini muhafaza etmeyi başarmıştır. Bu çerçevede aşağıda detaylı şekilde inceleneceği gibi 2013 yılı da Katar dış ve iç politikası açısından diğer yıllara benzer şekilde hareketli ve aktif bir dönem olmuştur.

Anahtar Kelimeler: El-Cezire | Suriye | Mısır | "Arap Baharı" | Yeni Emir

Qatar 2013

Abstract

During 2013, there were significant changes and developments on Qatar's foreign and domestic policy. In this context, this tiny country's stance towards the domestic, regional and global realm in the course of 2013 can be seen to some degree both as a continuence of and departure from the previous position adopted in 2012. After coming power of the new Emir in Doha in the midst of 2013, Doha has slowly started to leave its very active and leading position towards the region, which were followed by previous Emir. On the other hand, Qatar has attempted to keep its regional impotarnce at a high level through bilateral visits during 2013, financial assistances which became the essential part of its foreign policy and several attempts to host international organizations. In this way, as will be examined in detail this year passed as active and dynamic period as other ones in terms of Qatar foreign and domestic policy developments.

Keywords: Al Jazeera | Syria | Egypt | "Arab Spring" | New Emir

Katar İ Politikasında Görülen Değişimler ve Bölgesel Yansımaları

2013 yılı içerisinde Katar özelinde meydana gelen gelişmeler i ve dış politika arasında var olan ayrımın önemli derecede ortadan kalktığını göstermiştir. “Arap Baharı” süreci ile 2011 yılından itibaren bölgede yaşanan gelişmeler Körfez’in kk fakat önemli ülkesi olan Katar’ın i politikasını önemli derecede etkilemiştir. Katar’ın 1995’ten beri Emiri olan şeyh Hamad bin Halife el-Tani’nin 25 Haziran’da iktidarı bırakması ve yine 1992’den beri Dışışleri Bakanlığı ve 2007’den beri Başbakanlık yapan Emirliğin güçlü isimlerinden şeyh Hamad bin Casim bin Cabir el-Tani’nin de 26 Haziran’da her iki görevinden ayrılması bir dereceye kadar bölgesel gelişmelerin dolayısı ile uluslararası bağlamın Katar i politikasına etksi olarak yorumlanabilir. 26 Haziran’da Katar’ın yeni Emiri şeyh Tamim bin Hamad bin Halife el-Tani olmuştur. Yeni Emir, Başbakanlığ’a İçişleri eski Bakan Abdullah bin Nasır Halife el-Tani’yi ve Dışışleri Bakanlığı’na ise Halid bin Muhammed el-Attıyah’ı geitirmiştir. Bu değişimlerin yanı sıra yedi bakanlıkta da görev değişimi yaşanmıştır.¹ Bu değişiklikler ile birlikte 2011 yılında el-Cezire’nin genel müdürü olan Ahmed bin Casim el-Tani istifa etmiş ve yeni kabineye Ekonomi ve Ticaret Bakanı olarak atanmıştır.²

Bunun yanı sıra 2 Temmuz tarihinde Doha’nın bir önceki yönetiminin güçlü isimlerinden Eski Başbakan ve Dışışleri Bakanı Cabir el-Tani yeni Emir tarafından Katar Yatırım Yönetimindeki (Qatar Investment Authority-QIA) yönetici rolünden alınmıştır. Ayrıca yeni Emir, QIA’nın başkan yardımcılığına kardeşi Abdullah bin Hamad el-Tani’yi ve bu kurulun yönetim organına Tica-

ret ve Ekonomi yeni Bakanı ile Maliye yeni Bakanı'nı atamıştır. Katar'ın bölgesel ve küresel yatırım ve yardım politikasını belirleyen Emir'e bağlı en üst organ QIA'ya gerçekleştirilen yeni atamalar Emir'in izleyeceği dış ve iç politikayı göstermesi açısından önemlidir.³ Çoğu analist söz konusu değişikliklerin eski Emir'in ve Başbakanın izlediği aktif Suriye ve Mısır politikası nedeniyle, iç ve uluslararası alanda artan baskıdan kaynaklandığını iddia etmiştir. Bu yönde yorumların ne derece doğru olduğunu şu an tahmin edebilmek güç olsa da Katar'ın bölgedeki gelişmelere yönelik tutumundan belli çıkarımlar yapılabilir. Bu bağlamda ileri sürülen iddiaların yanı sıra Katar'ın yeni Emiri Şeyh Tamim bin Hamad el-Tani'nin iktidara geldiği 26 Haziran tarihinden itibaren izlediği dış politika ve "Arap Baharı" gelişmelerine yönelik yaklaşımı Katar'ın bölgesel rolünde önemli değişiklikler olduğunun göstergesidir.⁴

Ayrıca 3 Temmuz tarihinde yaşanan iki önemli gelişme Katar'ın bölgedeki rolüne ilişkin tartışmaları beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelerden ilki Katar'ın "Arap Baharı" süresince diplomatik ve ekonomik anlamda yoğun destek verdiği Müslüman Kardeşler'in Mısır'da askeri darbeye iktidardan devrilmesidir. Mısır Genel Kurmay Başkanı Abdülfettah el-Sisi'nin liderlik ettiği askeri darbe 3 Temmuz'da, 30 Haziran 2012'de halk tarafından seçilen ve Müslüman Kardeşler'in de destek verdiği Muhammed Mursi'yi Cumhurbaşkanlığı görevinden uzaklaştırmıştır. Diğer gelişme ise aynı tarihte Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu'nun liderliğine Suudi Arabistan'a daha yakın olan Ahmed el-Carba'nın seçilmesi ve Katar'ın desteklediği Suriyeli iş adamı Mustafa el-Sabah'ın seçimleri kaybetmesidir. Bu iki durum Katar'ın bölgesel rolüne olumsuz etki yapmıştır.⁵ Bu oluşumun 11 Kasım 2012 tarihinde Katar'da yapılan "Suriye İçin" adlı toplantıda kurulduğu ve eski Ulusal Koalisyon Başkanı Ahmed Muaz el-Hatib'in Katar yanlısı olduğu düşünüldürse Katar'ın Suriye'deki rolündeki değişim daha net anlaşılabilir.⁶

İç politikaya ilişkin diğer bir gelişme ise 16 Kasım 2011'den beri "hükümeti devirmek" ve "Emiri aşağılamak" suçlarından ömür boyu hapis cezasına hükmedilen yazar Muhammed ibn el-Dheeb olarak da bilinen Muhammed el-Ajami'nin 2013 yılı içerisinde de tutukluluğunun devam ediyor olmasıdır. Bu çerçevede uluslararası toplumdan yoğun eleştiri alan Katar ise bölgede izlediği liberal rolü ve reformları destekleyen tutumunun aksine, bu konuda sessiz kalmaya devam etmiştir. 7 Ocak tarihinde bir açıklama yapan BM İnsan Hakları Kurumu, Katarlı yazarın tutuklanması ve yargılanma şeklini eleştirmiş ve el-Ajami'nin durumunu ve davasını yakından takip edeceğini açıklamıştır.⁷ Mahkemenin 21 Ekim tarihinde el-Ajami'ye yukarıda sayılan suçlardan 15 yıl hapis vermesi ise Katar ile ilgili tartışmaları arttırmıştır. Yazdığı bir şiirde Körfez ülkelerindeki ve dolayısıyla kendi ülkesindeki baskıcı sistemi eleştirdiği için "darbe ve halkı kine yöneltmek" suçlaması ile yargılanan el-Ajami'ye verilen bu mahkumiyet kararı, uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapan, bölgede sosyal ve politik reform sürecinde olan ve 2022 yılında Dünya Kupası'nı düzenleyecek olan Katar'ın saygınlığını sarsmıştır.⁸

İç ve dış gelişmeler arasında önemli bir etkileşimin yaşandığı bir diğer nokta ise Katar'da çalışan göçmen işçilerin durumudur. Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) ve diğer insan hakları örgütlerinin Katar'da bulunan göçmen işçilerin maaşları ödenmeden, sağlıklı olmayan ve tehlikeli koşullarda çalıştırıldığına dair raporlar yayımlaması ve uluslararası kamuoyunun dikkatini bu yöne çekmesi, Katar'ın 2022'de Dünya Kupası'nı düzenlemesinin önünde bazı engeller ortaya çıkarmıştır. Bu gelişmeler üzerine uluslararası hukuk firmasını inşaat sektöründe olduğu iddia edilen ihmal durumlarını incelemek üzere görevlendirdiğini belirten Doha yönetimi, göçmen işçilerin çalışma koşullarını tekrar gözden geçireceğini belirtmiştir.⁹ Katar'ın bölgedeki gücünü yumuşak güç unsurları olan diplomasi, ekonomik ilişkilerin gelişmesi ve ilgi merkezi olma özelliklerine dayandırdığı düşünüldüğünde, iç siyasette görülen buiki gelişme Doha'nın bölgesel ve küresel düzeydeki imajını olumsuz etkileyebilir.

“Arap Baharı”ndan Derinleşen Bölgesel Krizlere: Katar'ın Sınırlı Rolü

2011'de başlayan ve uzun süreden beri iktidarda olan otokratik yönetimleri deviren halk hareketlerine ilişkin uluslararası ve bölgesel düzlemde araştırmacılar ve siyasetçiler tarafından yapılan olumlu ve iyi niyetli yorumların 2013 yılı itibari ile yerini karamsar bir tabloya bıraktığı gözlenebilir. Mısır'da Mursi'nin devrilmesi, Suriye'nin kanlı bir iç savaşa sürüklenmesi ve diğer otokratik yönetimlerde demokratik taleplerin göz ardı edilmesi bölge genelinde “Arap Baharı”na ilişkin olumsuz bir tablo ortaya çıkarmıştır. Bu olumsuz gelişmeler içerisindeki görece başarılı durumlar ise Tunus ve bir dereceye kadar Libya olmuştur. Bu bağlamda 14 Ocak 2011'de yine halk hareketleri sonucunda devrilen Zeynel Abidin bin Ali sonrasında Tunus önemli bazı demokratik reformları gerçekleştirmiş ve Libya'da görece bir istikrar ve demokratik yönetim hakim olmuştur. Tüm bu gelişmeler ve Suriye sorunun içinden çıkılmaz bir hal alması bölgenin önemli ülkeleri olan İran, Suudi Arabistan, Türkiye, Katar ve İran'ın Lübnan'da ittifak halinde olduğu Hizbullah'ı karşı karşıya getirmiştir. Böylece, Suriye'deki Beşer Esed rejimine destek veren İran, Hizbullah ve Rusya bir tarafta, Türkiye, Katar, Suudi Arabistan, ABD ve diğer batılı devletler diğer tarafta yer almıştır.

Bu genel tablo içerisinde Katar'ın Suriye ile ilgili 2013'teki ilk girişimini, Veliht Prens ve sonraki Katar Emiri Tamim bin Hamad'ın İngiltere Dışişleri Bakanı William Hague ile görüşmesi vasıtası ile yapmıştır. İki ülke kültürel işbirliğini geliştirmenin¹⁰ yanı sıra gerçekleştirilen bu toplantı ile bölgesel gelişmeler ve özellikle Suriye konusunu görüşmüştür.¹¹ Bu görüşme ve iki ülke arasında gerçekleştirilen diğer temaslarda yapılan açıklamalarda her iki ülkenin Esed'ın gitmesi yönünde ortak bir tutum benimsedikleri vurgulanmıştır.¹² Diğer taraftan yeni Emiri'n iktidara gelmesine kadar geçen süre içerisinde Suudi Arabistan ve Katar arasında genelde bölgesel gelişmelere özelde

Suriye meselesine ilişkin farklı tutumları nedeniyle belli oranda krizler yaşanmıştır. Bölge genelinde statükodan yana olan Suudi Arabistan ile bölgede Müslüman Kardeşler'i, halk hareketleriyle ortaya çıkan siyasi, demokratik ve özgürlük alanlarındaki değişimi belli oranda destekleyen Katar'ın bölgeye ilişkin farklı yaklaşımları Doha'daki iktidar değişiminden önce önemli bir noktaya varmıştır.¹³

"Arap Baharı" sürecinde Katar'ın Müslüman Kardeşler'e vermiş olduğu destek, Müslüman Kardeşler'e mesafeli yaklaşan ABD'de belli bir honutsuzluğa yol açsa da Katar ve ABD arasında devam eden askeri, siyasi ve ekonomik ilişkiler bu durumdan çok fazla etkilenmemiştir.¹⁴ 23 Nisan tarihinde Katar Emiri'nin ABD Başkanı Barak Hüseyin Obama ile Suriye konusunda görüşmeler gerçekleştirmek amacı ile Washington'a yaptığı ziyaret bunun bir göstergesidir. İki lider Suriye muhalefetine desteğini yinelemiş ve demokratik bir Suriye'nin muhalif güçlerin Suriye'de Esed yönetimini devirmesi ile mümkün olacağını belirtmiştir.¹⁵ Gerçekleştirilen ikili görüşmelerde Katar'ın Suriye konusundaki uluslararası ve bölgesel rolünün önemine dikkat çekilmiştir. 2013 yılı içerisinde Katar'ın diplomatik ve ekonomik önemini farkında olan ve bu durumu değerlendirmek isteyen diğer bir taraf ise Suriye muhalefeti olmuştur. Bu nedenle 8 Ocak tarihinde İstanbul'da bir toplantı gerçekleştiren Suriye muhalefeti sürgünde Suriye Hükümeti ya da geçici hükümetin Katar'dan kredi ve hibelerden oluşan ekonomik yardım sözü ve geniş uluslararası destek olmadan kurulmayacağını açıklamıştır.¹⁶ Katar ise daha radikal bir öneri getirerek Suriye'deki gelişmelerin çok sorunlu bir hal alması ve diplomatik çözümlerin başarısızlığı uğraması durumunda bir "Arap Gücü" ile Suriye'ye yönelik askeri hareket düzenlenmesini teklif etmiştir.

Bu bağlamda, Katar Dışişleri Bakanı ve Başbakan Cabir el-Tani el-Cezire televizyonuna verdiği demeçte "Araplar Suriye'de güvenliği sağlamak için bu ülkeye kuvvet göndermesi meselesini ciddi şekilde düşünmeli" demiştir.¹⁷ Bu gelişmeler üzerine Katar'ın diplomatik ve siyasi girişimlerinin katkısı ile Suriye konusunda muhalif güçlerin lehine önemli bir gelişme yaşanmış ve 27 Mart tarihinde Suriye muhalefeti ilk elçiliğini Katar'da açmıştır.¹⁸ Bunun yanı sıra 26-27 Mart tarihlerinde Doha'da gerçekleşen 24. Arab Birliği Zirvesi'nde, Suriye Ulusal Koalisyonu lideri Muaz el-Hatib'in Suriye temsilcisi olarak Esed rejiminin yerini alması, Suriye muhalefeti açısından kayda değer bir diplomatik başarıdır.¹⁹ Bu zirve boyunca hibe ve uzun vadeli kredi imkanını kapsayacak ekonomik yardım çağrılarını yaparak "çek defteri diplomasisi" izleyen²⁰ ve Arap dayanışmasının önemine dikkat çeken Katar, bu şekilde Suriye, Filistin ve diğer bölgesel meselelerde bölgedeki pozisyonunu güçlendirmeyi amaçlamıştır.²¹ Katar'ın yeni Emiri Tamim el-Tani'nin yönetime gelmesi ile Doha'nın Suriye ve Mısır konusundaki tutumlarının değişeceği yönünde pek çok analiz yapılmış ve bu analizler belli çerçevede haklı çıkmıştır. Diğer taraftan yeni Emir ile birlikte Doha'nın artık bu önemli bölgesel konularda eskisi kadar aktif rol almadığı şeklindeki eleştiriler tüm gerçekliği yansıtmamaktadır.

Suriye konusunda eski Emir ve yeni Emir uluslararası toplumun başarısızlığını her fırsatta dile getirmiştir. Bu bağlamda Katar Emiri Halife el-Tani uluslararası toplumun söz konusu başarısızlığının kabul edilemez olduğuna dikkat çekerken²² yeni Emir Tamim el-Tani Birleşmiş Milletler Güvenlik Konsey’inde (BMGK) yaptığı konuşmada BMGK’nın “hareketsiz” kalmasının Suriyeliler için ağır bedeli olduğunu vurgulamıştır.²³ Suriye’de iç savaşın başladığı Mart 2011 tarihinden itibaren 120.000 insanın hayatını kaybettiğini belirten Katar Emiri Tamim el-Tani 5 Kasım’da, Esed rejimi ile müzakere edilerek bir yere varılmayacağını belirterek rejimin önerdiği “şartsız” müzakereleri eleştirmiştir.²⁴ Diğer aşırı bir yorum ise Katar’ın “Arap Baharı” sürecinde izlediği dış politika nedeniyle bölgedeki diğer ülkeler ile ilişkisinin bozulduğu ve bu ilişkilerin yeni Emiri’n iktidarıyla düzeltme sürecine girdiğidir. Katar’ın bölgedeki bazı ülkelerle -özellikle Suudi Arabistan ile ilişkileri- halk hareketleri sırasında gerilse de Katar eski Emiri de bu ilişkileri düzeltmek amacıyla bazı girişimlerde bulunmuştur. Bu nedenle eski Emiri’n özellikle Körfez ülkeleri ile ilişkileri düzeltmek amacı ile hiçbir çabası olmadığı şeklinde görüş eksik kalmaktadır.

Bu bağlamda Müslüman Kardeşler’i desteklediği için bölgedeki bazı devletler ve Batılı devletlerle ilişkileri zora giren Katar²⁵, bölgede Arap devrimleri ile başlayan değişim sürecinin ve demokratik reformların yavaş bir şekilde ilerlediğini dile getirerek bölge ülkelerinin kendisine yönelik tepkisini hafifletmek istemiştir.²⁶ Katar Emiri Halife el-Tani’nin bölgesel ve küresel güçlerle ilişkilerini yapıcı hale getirmek amacıyla attığı diğer bir adım ise Esed rejimine karşı savaşan muhalif kanat arasındaki Müslüman Kardeşler’e ve el-Nusra’ya gönderilen silahlar üzerinde denetimi artırmasıdır.²⁷ Diğer taraftan yeni Emir ile bölgesel ve küresel güçler ile ilişkilerin eski döneme oranla daha iyi bir noktaya geldiği yorumu daha tutarlıdır. 26 Haziran’da yaşanan iktidar değişikliği üzerine Katar’a Suriye politikasını tekrar gözden geçirmesi tavsiyesi ilk olarak İran’dan gelmiştir.²⁸ Katar ise Suriye’ye yönelik tutumun tamamı ile insani olduğunu belirterek bir önceki dönemdeki pozisyonun devam edeceğine dikkat çekmiştir.²⁹ Bu bağlamda her ne kadar Katar’ın yeni Emiri Şeyh Tamim bin Hamad el-Tani verdiği ilk demeçte mesajlarının çoğunu iç politikaya yöneltse de Suriye ve Mısır konularında artık daha fazla Suudi Arabistan paralelinde hareket etmiştir. Diğer taraftan, Suriyeli isyancılara desteğini sürdüreceğini belirterek babası olan eski Emiri’n Suriye politikasından radikal bir şekilde ayrılmayacağı mesajını vermiştir.³⁰

Diğer taraftan yeni Emir ile birlikte Doha yönetimi Suriye ve Mısır konusunda artık daha fazla bölgesel güçler ile ortak hareket etmeye başlamıştır. Katar’ın yeni Emiri Tamim el-Tani’nin ilk ziyaretini 2 Ağustos tarihinde Suudi Arabistan’a gerçekleştirmesi ve 29 Ağustos’ta bu ülke ile sınır anlaşması ve suça karşı mücadele anlaşması imzalaması Suudi Arabistan ve Katar ilişkilerini bir üst seviyeye taşımıştır.³¹ Katar’ın Arap devrimleri sürecinde Suudi Arabistan ile birlikte ilişkilerinin bozulduğu diğer Körfez ülkeleri ile de ilişkilerini düzeltmek ve Körfez Birliği önerisini tekrar gündeme getirmek

isteyen yeni Emir, ekim'in son haftasında Kuveyt, Bahreyn, Oman ve Birleşik Arap Emirlikleri'ni (BAE) ziyaret etmiştir.³² Fakat 10 Aralık'ta Kuveyt'te başlayan KİK Dışişleri Bakanları toplantısında "Körfez Birliği" konusunda söz konusu ülkeler arasında bazı fikir ayrılıklarının olduğu anlaşılmıştır.³³ Diğer taraftan Körfez ülkeleri ile daha fazla ortak hareket etmeye çalışan Doha yönetimi, Suudi Arabistan önderliğinde Körfez ülkelerinin Suriyeli isyancılara silah temin etmesini desteklemiştir.³⁴ Bölgesel güçler ile ilişkilerini olumlu zeminde yürütmek amacı ile attığı bu yapıcı adımların yanı sıra Katar yönetimi, İran ve uluslararası toplum arasında gerçekleşen nükleer anlaşmanın bölge istikrarına katkı açısından önemli olduğunu vurgulamıştır.³⁵ Söz konusu demeçleri olumlu karşılayan İran ise Katar ve Suudi Arabistan'ın İran ile BMGK daimi üyeleri (Rusya, Çin, ABD, Fransa ve İngiltere) ile Almanya'dan oluşan P5+1 arasındaki nükleer görüşmelere dahil olma isteğini "anlamsız" bulmuş ve reddetmiştir³⁶

Diğer taraftan Suriye krizi derinleştikçe Körfez ülkeleri Lübnan'da önemli bir askeri ve siyasi güç olan ve Esed yönetimini destekleyen Hizbullah'a karşı tutumunu daha da sertleştirmeye başlamıştır. Bu bağlamda nüfusunun %70'i Şii olan ve muhtemel bir İran gücünden endişe eden Bahreyn, Körfez İşbirliği Konferansı'ı (KİK) toplantısı öncesi üye ülkeleri Hizbullah'ı terorist örgüt listesine koymaları yönünde teşvik etmiştir.³⁷ 10 Haziran tarihinde bir açıklama yapan KİK, Suriye'de yaşanan süreç ile birlikte Hizbullah'ın gerçek amaçlarının ortaya çıktığını ve Hizbullah'ın Suriye'ye yönelik müdahalesinin yasal olmadığını belirtmiştir. Buna ek olarak KİK, Körfez ülkelerinin çıkarlarını tehdit eden Hizbullah'a karşı, kendi ülkelerinde Hizbullah'la ilişkileri bulunanların, Hizbullah'la ilişkilerini kesmek için sınır dışı etmeyi de içeren önlemleri alacağını belirtmiştir.³⁸ KİK'in Hizbullah ile ilişkisi bulunan Şii nüfusun Körfez ülkelerinden sınır dışı edileceğini açıklaması Körfez ülkelerinde ikamet eden ve çalışan Şii nüfus'u kaygılandırmaya yetmiştir. KİK'in bu kararının ardından Katar'ın çalışmak üzere Katar'da bulunan 18 Lübnanlı vatandaşı Hizbullah bağlantısı nedeni ile sınır dışı etmesi Körfez'de yaşayan Şii'ler arasında söz konusu kaygıları pekiştiren bir gelişme olmuştur.³⁹ 7 Temmuz tarihinde ise KİK'in önde gelen yetkililerinin Riyad'da Hizbullah'a yönelik muhtemel yaptırımları tartışması Körfez ülkelerinin Hizbullah konusundaki iradesini göstermiştir. Hizbullah Genel Sekreteri Hasan Nasrallah'ı Suriyelileri tehdit etmek ve bu ülkenin iç işlerine karışmak ile suçlayan KİK Genel Sekreteri Abdüllatif el-Zayani Nasrallah'ın Esed yönetiminin en önemli destekçilerinden olduğunu belirtmiştir.⁴⁰

İlişkilerin bu derece gerildiği bir ortamda Hizbullah, Doha yönetiminin Esed ile diplomatik temas kurduğunu belirtmiştir. Bu iddiaları reddeden Doha yönetimi "Suriye'de yalnızca Suriyelilerin meşru temsilcisi olarak gördükleri Ulusal Koalisyon ile irtibatları" olduğunu açıklamıştır.⁴¹ Kısa bir süre sonra 4 Aralık'ta Hizbullah lideri Nasrallah, Katar ve Hizbullah arasında sınırlı da olsa diplomatik bir görüşme olduğunu açıklamıştır.⁴² Bu gelişmeler 2014 yılına girmeden önce Hizbullah ve Körfez ülkeleri arasında yeni ve olumlu bir durumun oluşabileceği beklentilerini artırmıştır.

Katar'ın yeni Emiri Tamim el-Tani'yi bekleyen bir diğer hassas konu ise Mısır meselesi olmuştur. Babası döneminde aktif bir şekilde Müslüman Kardeşler ile bağı bulunan Mursi iktidarını ekonomik ve diplomatik anlamda yoğun şekilde destekleyen Doha yönetiminin darbe sonrası iktidara gelen Sisi yönetimine yaklaşımı önemli tartışmaları beraberinde getirmiştir. Katar'ın yeni Emiri Tamim el-Tani, 3 Temmuz'da yaşanan Mısır'daki darbeye bir süre sessiz kaldıktan sonra Mısır'ın devrik lideri Mursi'nin tutuklanmasına gösterdiği tepki⁴³ ve Mısır'da yaşanan kanlı saldırılara ilişkin kaygısını dile getirmesi Katar'ın bir önceki dönem izlediği Mısır politikasından keskin bir dönüş yapmadığını gösterir.⁴⁴

Körfez ülkelerinin aksine Müslüman Kardeşler'e mesafeli davranmayan ve bu nedenle de Sisi'nin yapmış olduğu darbeye olumlu yaklaşmayan yeni Emir Tamim el-Tani⁴⁵ yine de Mısır, Suriye ve diğer bölgesel sorunlarda öncü pozisyonunu Suudi Arabistan'a bırakmıştır. Bu durum Katar'ın bölgesel meselelere ilişkin etkinliğini kaybettiği anlamına gelmese de öncü rolünü bir başka ülkeye yani Riyad'a bıraktığı şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda Mursi'nin devrilmesinin hemen ardından yani 4 Temmuz'da Emir Tamim el-Tani'nin darbeyi gerçekleştiren Sisi'yi memnuniyetle karşıladığını ifade etmesi, el-Tani'nin geçmişte izlenen ve Suudi Arabistan'da rahatsızlık uyandıran Müslüman Kardeşler'i siyasi ve ekonomik olarak destekleme politikasından geri adım attığı şeklinde değerlendirilebilir.⁴⁶ İki ülkenin ortak bir şekilde Avrupa Birliği'ni (AB) Suriyeli isyancıları silahlandırmaya yönelik teşvik etmesi de iki ülke arasında gelişen diyalog ve işbirliğinin diğer göstergesidir.⁴⁷ Bu bağlamda diğer bir önemli gelişme ise Katar'ın Dışişleri yeni Bakanı Halid bin Muhammed el-Attıyah'ın, Katar'ın Müslüman Kardeşler'e yardım etmediğini ve tüm yardımın Mısırlılara gittiğini belirtmesidir. Ayrıca yeni Katar yönetimi Mursi sonrası iktidara gelen yönetime likid doğal gaz yardımı teklif ederek yeni yönetime bir iyi niyet göstermiştir.⁴⁸

Katar Mısır'ın yeni yönetimine karşı ılımlı bir tavır takınmış fakat beklemediği sonucu alamamıştır. Öncelikle Kahire yönetimi Katar'ın Mısır'a geçmişte yaptığı 2 milyar dolarlık ekonomik yardımı geri iade etmek istemiştir. Sonrasında ise Mısır Doha yönetiminin iki ülke arası uçak seferlerini artırma isteğine de olumsuz yanıt vererek iki Arap ülkesinin ilişkilerinin gerilmesine yol açmıştır.⁴⁹ Bu süreçte Mısır'daki el-Cezire kanalına Mısır otoritelerinin gösterdiği sert tutum ve Kahire'deki el-Cezire bürosunda çalışan gazetecilerin tutuklanması ya da göz altına alınması iki ülke arasında oluşan güvensizliği pekiştirmiştir.⁵⁰ İki ülke arasında gerilime yol açan diğer bir mesele ise Müslüman Kardeşler'in dini liderlerinden olan Mısırlı Sunni din adamı Yusuf el-Karadavi'nin darbeden sonra tekrar Doha'ya dönmesi ve yeni Emir Tamim el-Tani ile samimi görüntüler vermesidir.⁵¹ El-Cezire kanalındaki 6 Temmuz'da "Hayat ve Şeriat" adlı programında Karadavi, Mısır'da 3 Temmuz'da gerçekleştirilen askeri darbeyi eleştirmiş ve Mısır halkını "meşru" olmayan bu darbeye karşı direnmeye ve darbe yapanları "katletmeye" çağırmıştır. Bu çağrısını Kuran'dan ayetlerle destekleyerek bir "fetva"ya dönüştüren Karadavi,

Mısır ve Katar arasındaki ilişkilerin bir derece daha gerilmesine yol açmıştır.⁵² Fakat Karadavi'nin bu hareketi yeni Emir ile Mısır'a ilişkin görüş farklılıklarını ortaya çıkarmış ve Katar'ın yeni yönetimi bu durumdan memnun kalmamıştır. Bu gelişmenin ardından Katar, Mısır'ın Arap dünyasındaki lider rolünü destekleyeceğini açıklayarak gerilen ortamı yumuşatmayı amaçlamıştır.⁵³

Katar'ın Uluslararası Alandaki Diplomatik ve Ekonomik Girişimleri

Doha yönetiminin bölgesel gelişmeler dışındaki önemli diplomatik girişimlerinden bir tanesi Afganistan'a ilişkindir. Bu yöndeki ilk temas Afganistan Devlet Başkanı Hamid Karzai'nin, Doha'da açılması planlanan Taliban ofisini Emir ile görüşmek üzere 26 Mart tarihinde Katar'a gerçekleştirdiği ziyaretidir.⁵⁴ Bu ziyaretten yaklaşık üç ay sonra, Afgan militanlar ve Afgan hükümeti arasında görüşmeleri kolaylaştıracağı düşünülen Taliban bürosu, 18 Haziran tarihinde Doha'da açılmıştır.⁵⁵ Kısa süreli olarak açılan bu ofisin adıyla ilgili yani adının "Taliban'ın Siyasi Bürosu" mu yoksa "Afganistan İslami Cumhuriyet Siyasi Bürosu" mu olacağı taraflar arasında bir tartışma olsa da birinci ismin Doha tarafından ilan edilmesi ile bu süreç sorunsuz bir şekilde hal edilmiştir.⁵⁶ Katar'da açılan Taliban ofisinin temel amacını ABD şu şekilde değerlendirmektedir: "Taliban'ı, el-Kaide'den uzaklaştırmak ve böylece Afganistan'ın istikrarını sağlamak".⁵⁷ Fakat ofisin açılmasından kısa bir süre sonra verilen sözlerin yerine getirilmediğini savunan Taliban, Doha'daki ofisin 7 Temmuz'dan itibaren geçici olarak kapandığını açıklamıştır.⁵⁸ Katar'ın uluslararası alanda artan rolünün bir diğer göstergesi ise İsviçre'nin nisan ayında bu ülkede diplomatik temsilcilik açmasıdır. Bu gelişme üzerine ikili ilişkileri geliştirmek isteyen Doha yönetimi de İsviçre'nin başkenti Bern'de bir elçilik açacağını 29 Mayıs tarihinde duyurmuştur.⁵⁹

Diplomatik gelişmeleri bir tarafa bıraktığımızda Katar'ın ekonomik ilişkilerinin ya yatırımlar ya da maddi yardımlar çerçevesinde şekillendiğini görmekteyiz. 2013 yılı içerisinde ekonomik ilişkileri geliştirme çerçevesindeki ilk temas Cezayir ile olmuştur. Katar'ın eski Emiri Halife el-Tani 7 Ocak'ta gerçekleştirdiği Cezayir ziyaretinde bu ülke ile petrol, gaz, ulaşım ve petrokimya alanlarını kapsayan dokuz önemli anlaşma imzalamıştır.⁶⁰ Bunun yanı sıra Katar'ın İngiltere ve Yunanistan ile de yatırım görüşmeleri yürüttüğü anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Katar, İngiltere'deki altyapı projelerine 10 milyar avro yatırım yapmayı planladığını açıklamıştır. Ayrıca Katar Emiri Yunanistan hükümeti ile toplamda dokuz milyon avro karşılığında Yunanistan'da küçük bir ada olan "Oxia" ve çevresinde bulunan beş adacığı satın alma ve buradaki adalarda bir saray inşa etme kounlarında anlaşmıştır. Ayrıca Katar, ekonomik kriz yaşayan bu ülkede 1.3 milyar dolar yatırım yapmayı planlamaktadır.⁶¹ Bazı dökümanlar Doha'nın 2012'de olduğu gibi, 2013'te de Fransa ile ekonomik ilişkisini geliştirmek için bu ülkedeki "printemp" adlı alışveriş mağazalarını satın almayı planladığını vurgulamıştır.⁶²

Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande ise 18 Haziran tarihinde Katar'ın belli koşullara ve kurallara uyduğu takdirde ülkesinde yatırım yapmasını memnuniyetle karşıladığını belirtmiştir.⁶³ Ekonomik gücünün yanı sıra askeri gücünü de ilerletmeyi ve modernize etmeyi planlayan Doha yönetimi, bu çerçevede Almanya'dan yaklaşık 2 milyar avroluk ileri teknolojide tank ve top sistemi aldığını açıklamıştır.⁶⁴ Ayrıca Katar hükümeti erkekler için dört aylık askeri görevi mecburi kılan yasa teklifini kabul ederek askeri kapasitesini artırma yönünde adım atmıştır.⁶⁵ Ekonomik ve diplomatik ilişkileri geliştirirken bir diğer önemli ayağını bölgedeki diğer ülkelere yardım etmekten geçtiğini gören Doha yönetimi, 2013 yılı boyunca Filistin'den Darfur'a kadar sorun yaşayan ülkelere ekonomik yardım sağlamıştır. Bu çerçevede 2013 yılındaki ilk girişimi "Arap Baharı" sürecinde önemli destek verdiği Mısır'a olmuştur. Bu bağlamda Katar yönetimi, 8 Ocak'ta Mısır'a ekonomik desteğini 2.5 milyar dolardan 1 milyar doları bağış 4 milyar dolarında Mısır bankalarına mevduat şeklinde 5 milyar dolara çıkardığını bildirmiştir.⁶⁶ Diğer taraftan Mısır'ın içinde bulunduğu duruma dikkat çeken Uluslararası Para Fonu (IMF - International Monetary Found), Katar'ın yaptığı yardımın önemli bir ekonomik yardım olmasına rağmen Mısır'da gerekli reformları başlatmak için yeterli olmadığını vurgulamıştır.⁶⁷

Katar'ın Mısır'a yönelik diplomatik ve ekonomik desteği Mısır medyasında Doha'nın Mısır'da egemen pozisyona geldiği ve Mısır pramitlerini beş yıllık bir dönem için kiralamak istediği şeklinde yorumlansa da Katar Başbakanı Hamid el-Tani bu yöndeki iddiaları yalanlayarak Doha'nın Mısır'ın bölgedeki önemli ekonomik ve siyasi gücünü her zaman tanıdığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra el-Tani, Doha yönetiminin sadece Müslüman Kardeşler'e destek verdiği eleştirilerini de reddetmiştir.⁶⁸ Filistinlilere yönelik ekonomik yardım politikasını da sürdüren Katar, 26-27 Mart tarihinde Doha'da gerçekleştirilen 24. Arap Birliği Zirvesi'nin açılışında Arap ülkelerine, Filistin'in ekonomik inşaaı için 250 milyon dolarını kendisinin karşılayacağı 1 milyar dolarlık kaynak tahsis etmeyi önermiştir. Ayrıca Doha yönetimi bu zirvede Filistin'in iki önemli siyasi temsilcisi olan Hamas ve El-Fetih'e Mısır'da diyalog sürecini başlatmaları yönünde çağrı yapmıştır.⁶⁹ 27 Kasım tarihinde Filistin Başbakanı Ramı Hamdallah ise İsrail ile barış görüşmelerini sürdüren Filistin Yönetimi'ne Katar'ın ülkedeki ekonomik durumu canlandırmak amacı ile 150 milyon dolar yardım yapacağını açıklamıştır.⁷⁰ Bu şekilde Katar ekonomik zenginliğinin bir kısmını bölgede sıkıntı yaşayan ülkeler ile paylaşma yoluna gitmiştir.

Katar'ın bu çerçevede yardım gerçekleştirdiği bir diğer ülke Tunus olmuştur. Devrim sürecinden sonra ekonomik ve siyasi bunalımdan tam olarak çıkamayan Tunus yönetimi, mayıs ayı içerisinde Doha yönetiminden uygun koşullarda Tunus Merkez Bankası'na (Tunisian Central Bank) yatırılmak üzere 1 milyar dolar mevduat talebinde bulunmuştur.⁷¹ Bölgenin önemli sorunlarından olan ve iç savaş sonrası ekonomik anlamda bir türlü toparlanamayan Yemen'e de Katar 2013 içerisinde ekonomik yardım da bulunmuştur. Bu bağ-

lamda Doha yönetimi, mesleklerinden ihraç edilen sivil ve askeri güçlerin hayatlarını sürdürebilmek amacı ile Güney Yemen'e 350 milyon dolar yardım sözü vermiştir.⁷² Katar'ın bölgedeki bu tutumu ve diğer bölgesel ve küresel güçlere ekonomik yardım çağrısı yapması küçük fakat zengin Körfez ülkesinin bölgedeki diplomatik saygınlığını artırmaktadır.⁷³ Doha, ekonomik yardım politikasını sadece Ortadoğu'da değil Afrika kıtasında da sürdürmüştür. Bu bağlamda ekonomik kriz, susuzluk ve yoksulluk ile mücadele eden Afrika ülkesi Sudan'ın Darfur bölgesine, ekonomik yardım sağlamak amacıyla 8 Nisan'da Doha'da yapılan konferansta Darfur'a ekonomik yardımın 3.6 milyar dolar seviyesine çıktığı ve bunun 500 milyon dolarlık kısmının Doha yönetimi tarafından verileceği açıklanmıştır.⁷⁴

Sonuç

Sonuç olarak 2013 yılı içerisindeki gelişmeler, Katar'ın iç politikasının uluslararası ortam tarafından önemli oranda etkilendiğini göstermiştir. Bundan önceki yıllarda izlenen aktif ve öncü pozisyonun, Katar üzerinde oluşturduğu diplomatik ve siyasi baskılar Doha yönetiminin 2013 yılı içerisinde bölgesel gelişmelere daha kontrollü yaklaşmasına yol açmıştır. "Arap Baharı" ve özellikle 2013 yılı süresince Katar'ın Mısır, Suriye ve İran'ın Lübnan'daki müttefiki Hizbullah ile ilişkileri önemli oranda bozulmuştur. Bu nedenle Doha yönetimi "Arap Baharı" gelişmelerini de içeren bölgesel meselelere ilişkin tutumunu Suudi Arabistan yöneliminde belirleyerek Körfez ülkeleri ile bir ittifak ve ortak hareket etme arayışına yönelmiştir. Halk hareketleri süresince Müslüman Kardeşler ile geliştirdiği yoğun diplomatik ve ekonomik ilişkiler dolayısı ile bazı Körfez ülkelerinden eleştiri alan Katar yönetimi bu eleştirileri gidermek amacı ile 2013 içerisinde yapıcı bazı diplomatik adımlar atmıştır.

Kronoloji

- **07 Ocak** tarihinde Katar'ın eski Emiri Halife el-Tani Cezayir'e ziyaret gerçekleştirmiştir.
- **26-27 Mart** tarihlerinde Doha'da 24. Arap Birliği Zirvesi gerçekleştirilmiş ve bu zirvede Suriye Ulusal Koalisyonu lideri Muaz el-Hatib, Arap Birliği kurumunda Suriye temsilcisi olarak Esed rejiminin yerini almıştır.
- **26 Mart** tarihinde Afganistan Devlet Başkanı Hamid Karzai Doha'da açılması planlanan Taliban ofisini Emir ile görüşmek üzere Katar'a ziyaret gerçekleştirmiştir.
- **27 Mart** tarihinde Suriye muhalefeti ilk elçiliğini Katar'da açmıştır
- **08 Nisan** tarihinde Doha'da yapılan konferansta Darfur'a ekonomik yardımın 3.6 milyar dolar seviyesine çıktığı ve bunun 500 milyon dolarlık kısmının Doha yönetimi tarafından verileceği açıklanmıştır.
- **23 Nisan** tarihinde Katar eski Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Tani ABD Başkanı Barak Hüseyin Obama ile Suriye konusunda görüşmeler gerçekleştirmek amacı ile Washington'ı ziyaret etmiştir.
- **18 Haziran** tarihinde Afgan militanlar ve Afgan hükümeti arasında görüşmeleri kolaylaştıracağı düşünülen Taliban bürosu Doha'da açılmıştır.
- **25 Haziran** tarihinde Şeyh Hamad bin Halife el-Tani Katar Emirliği görevini oğlu Şeyh Tamim bin Hamad bin Halife el-Tani'ye devremiştir
- **26 Haziran** tarihinde Şeyh Hamad bin Casim bin Cabir el-Tani Katar Dışişleri ve Başbakanlık görevinden ayrıldı.
- **06 Temmuz** tarihinde Hayat ve Şeriat adlı televizyon programında Karadavi, Mısır'daki askeri darbeyi eleştirmiş ve Mısır halkını "meşru" olmayan bu darbeye karşı direnmeye ve darbe yapanları "katletmeye" çağırmıştır.
- **02 Ağustos** tarihinde Katar'ın yeni Emiri Tamim el-Tani ilk ziyaretini Suudi Arabistan'a gerçekleştirmiştir.
- **21 Ekim** tarihinde Katarlı şair Muhammed el-Ajami'ye "hükümeti devirmeye" teşebbüs suçundan mahkeme 15 yıl hapis vermiştir.
- **04 Aralık** tarihinde Hizbullah lideri Hasan Nasrallah Katar ve Hizbullah arasında sınırlı da olsa diplomatik bir görüşme olduğunu açıklamıştır.
- **10 Aralık** tarihinde Kuveyt'te başlayan Körfez İşbirliği Konferansı (KİK) dışişleri bakanları toplantısında "Körfez Birliği" konusu gündeme gelmiştir.

Notlar

- 1 "Profile: Outgoing Qatar Prime Minister Shaikh Hamad Bin Jasem", *Gulf news*, 26.06.2013; "Profile: Qatar Prime Minister Shaikh Abdullah Bin Nasser Al-Thani", *Gulf News*, 26.06.2013; "Qatar prime minister to be replaced in shuffle", *Gulf News*, 26.06.2013; "Qatar PM replaced in cabinet reshuffle", *Gulf News*, 26.06.2013.
- 2 "Qatar Prime Minister to go as new emir Shaikh Tamim Bin Hamad Al Thani takes office", *Gulf News*, 26.06.2013.
- 3 "No surprise as Qatar dismisses Hamad Bin Jassim from Investment Authority", *Middle East Online*, 02.07.2013.
- 4 "Qatar losing Mideast ground to Saudi diplomacy", *Gulf News*, 11.07.2013; "Qatar joins Emirate-Saudi postive stance on change in Egypt", *Middle East Online*, 04.07.2013.
- 5 Taieb Mahjoub, "Saudi taking reins from Qatar on key Mideast issues", *Middle East Online*, 09.07.2013.
- 6 "Suriye Muhalefeti Başkanını Seçti", *Aljazeera Türk*, 06.01.2014; "Mısıra Ordu Mursi'yi Devirdi", *BBC Türkçe*, 04.07.2013.
- 7 "Life Behind bars for one poem: Jailing of Qatari poet raises UN concerns", *Middle East Online*, 07.01.2013.
- 8 "Qatari poet gets 15 years for 'incitement'", *Gulf News*, 21.10.2013.
- 9 "2022 World Cup: Qatar reviews migrant worker conditions", *Gulf News*, 03.10.2013; Habib Toumi, "Qatar appoints law firm to assess workers' status", *Gulf News*, 18.11.2013.
- 10 Habib Toumi, "Qatar , UK to boost cultural partnership", *Gulf News*, 07.06.2013.
- 11 "British FM discusses Syria war in Doha", *Middle East Online*, 02.20.2013.
- 12 "Qatar repeats Britain remarks to insist: Assad must step down", *Middle East Online*, 20.05.2013.
- 13 James M. Dorsey, " Qatar's Challenge to Saudi Arabia: An Alternative view of Wahhabism", *Middle East Online*, 24.01.2013.
- 14 Nicola Nasser, "Qatar and US: Collusion or Conflict of Interests", *Middle East Online*, 01.21.2013.
- 15 "Obama, Qatar Emir discuss Syria Crisis", *Middle East Online*, 23.04.2013.
- 16 "Syrian government-in-exile: Not without Qatar's money", *Middle East Online*, 08.01.2013.
- 17 "Qatar reviews proposal for Arab force in Syria", *Gulf News*, 13.01.2013.
- 18 "Syrian opposition opens first embassy in Qatar", *Gulf News*, 27.03.2013.
- 19 Arap Ligi toplantısı sonucunda açıklanan bildiri için bakınız; "Syria Wrath at Qatar and Arab League for Handing seat to 'deformed' opposition coalition", *Gulf News*, 27.03.2013; "Arab League Summit 2013: The Doha Declaration", *Gulf News*, 27.03.2013; Habib Toumi, " Summit set to start as Syrian representation drama ends", *Gulf News*, 26.03.2013; Habib Toumi, "Qatar hosts summit in relaxed atmosphere", *Gulf News*, 25.03.2013; "Syria in focus on eve of Arab league meeting", *Gulf News*, 25.03.2013; "Syrian National Coalition invited to Arab Summit", *Gulf News*, 24.03.2013.
- 20 "Tiny Qatar uses riches to forge key regional role", *Gulf News*, 25.03.2013.
- 21 Habib Toumi, "Qatar sees solidarity as Arab Summit Host", *Gulf News*, 21.03.2013.
- 22 "Qatar Emir Laments international failure over Syria", *Middle East online*, 11.05.2013.
- 23 "Qatar Emir warns against UN lack of action", *Gulf News*, 06.11.2013.

- 24 "Qatar criticizes Assad regime's 'unconditional' proposed peace talks", *Middle East Online*, 05.11.2013.
- 25 "Qatar pays price for its generous support to Muslim Brotherhood", *Middle East Online*, 14.05.2013.
- 26 "Qatar Emir says change should be gradual", *Gulf News*, 20.05.2013.
- 27 "Qatar tightens coordination on Syrian arms flow", *Gulf News*, 15.05.2013.
- 28 "Iran urges Qatar emir to revise Syrian policy", *Gulf News*, 26.06.2013.
- 29 "Qatar says opposition to Al Assad not sectarian", *Gulf News*, 08.12.2013.
- 30 Yeni Emir ve sonrasında kurulan yeni kabine ve Katar dış politikasındaki süreklilik ve değişim ile ilgili detaylı bilgi için bakınız; "New Qatar Emir Shaikh Tamim", *Gulf News*, 25.06.2013; "Qatar Emir to change style but keep policy", *Gulf News*, 27.06.2013; "Qatar power transition won't see major policy shift", *Gulf News*, 25.06.2013; "Saudi Arabia prevails over Qatar on Syria issue", *Gulf News*, 07.06.2013; "Qatar losing Mideast ground to Saudi diplomacy", *Gulf News*, 11.07.2013.
- 31 "Qatar Emir approves border accord with Saudis", *Gulf News*, 29.08.2013; "Sheikh Tamim in Saudi Arabia for first trip abroad as Qatar Emir", *Middle East Online*, 08.02.2013.
- 32 "Qatar's Emir on tour to amend ties with Gulf nations", *Middle East Online*, 29.10.2013.
- 33 "Gulf differences over major issues emerge at Kuwait summit", *Middle East Online*, 04.12.2013.
- 34 "Gulf Allies to give arms support to Syrian rebels", *Gulf News*, 03.11.2013.
- 35 "Iran Nuclear deal a step for stability in region, Qatar says", *Gulf News*, 25.11.2013.
- 36 "Iran rejects Saudi and Qatar at nuclear talks", *Gulf News*, 12.12.2013.
- 37 "GCC States mull placing Hezbollah on terror list", *Middle East Online*, 30.05.2013.
- 38 "GCC condemns Hezbollah action in Syria", *Gulf News*, 11.06.2013.
- 39 "Qatar expels 18 Lebanese in Hezbollah crackdown", *Gulf News*, 22.06.2013; "Lebanese Shiites fear Gulf expulsion", *Gulf News*, 21.06.2013.
- 40 "GCC slams Hezbollah chief over Syria Threat", *Middle East Online*, 18.08.2013; "Gulf Countries discuss sanctions to clip Hezbollah wings", *Middle East Online*, 02.07.2013.
- 41 "Qatar rejects Nasrallah claims: We don't have any contacts with Damascus!", *Middle East Online*, 04.12.2013.
- 42 "Hezbollah admits to contact with Qatar", *Gulf News*, 04.12.2013.
- 43 "Qatar breaks silence on Morsi detention", *Middle East Online*, 23.07.2013.
- 44 "Qatar concerned over Egypt bloodshed", *Gulf News*, 24.06.2013.
- 45 Wissam Keyrou, "Gulf States, except Qatar, back Egypt's new leaders", *Middle East Online*, 20.08.2013.
- 46 "Qatar joins Emirati-Saudi positive stance on change in Egypt", *Middle East Online*, 04.07.2013; "Saudi-backed Jarba defeats Qatar's point man in Syria opposition", *Middle East Online*, 04.07.2013.
- 47 "Saudi Arabia, Qatar urge EU to arm Syrian rebels", *Gulf News*, 01.07.2013.
- 48 "Qatar's love affair with Egypt's Brotherhood: Doha denies the obvious", *Middle East Online*, 02.08.2013; "Qatar courts post-Morsi Egypt with gas aid", *Middle East Online*, 02.08.2013.
- 49 "Egypt to Qatar in a composed tone: Here is your \$2 billion deposit, take it!", *Middle East Online*, 19.09.2013.

- 50 "Al-Jazeera sues Egypt authorities for harrasment", *Middle East Online*, 30.09.2013; "Egypt deports Al-Jazeera English TV crew", *Gulf News*, 01.09.2013.
- 51 Habib Toumi, "Al Qaradawi role in Tamim's Qatar sparks debate", *Gulf News*, 26.06.2013.
- 52 "Qaradawi reappears on Al Jazeera to incite Egyptian against their army", *Middle East Online*, 10.07.2013.
- 53 "Morsi's ouster exposes first public Doha-Qaradawi discord", *Middle East Online*, 06.07.2013.
- 54 "Karzai in Doha: Qatar dominates role of peace mediator", *Middle East Online*, 26.03.2013; "Afghanistan president Hamid Karzai to hold Taliban talks in Qatar", *Gulf News*, 31.03.2013.
- 55 "Taliban to open office Tuesday-Jazeera TV", *Gulf News*, 17.06.2013.
- 56 Habib Toumi, "Doha eases tension over Taliban's office status", *Gulf News*, 20.06.2013.
- 57 Dan De Luce, "Qatar and US team up to pull out of Qaeda embrace", *Middle East Online*, 18.06.2013.
- 58 "Taliban protest against "broken promises" with closure of Qatar office", *Middle East Online*, 07.07.2013.
- 59 "Qatar to open embassy in Berne", *Gulf News*, 13.05.2013.
- 60 "Qatar Emir in Algeria: Nine Cooperation accord signed", *Middle East Online*, 07.01.2013; "Qatar power transition won't see major policy shift", *Gulf News*, 25.06.2013.
- 61 "Qatar eyes 10-bln Euro investment in Britain", *Middle East Online*, 11.03.2011; "Qatar uses Europe's financial crisis to get foothold in Greece", *Middle East Online*, 06.03.2013.
- 62 "Qatar's investment appetite expands into France", *Middle East Online*, 04.04.2013.
- 63 "Hallande to Qataris: With our rules and conditions, you invest in France", *Middle East Online*, 18.06.2013.
- 64 "Qatar buys scores of tanks and artillery systems from Germany", *Middle East Online*, 13.04.2013.
- 65 "Qatar to amke military service compulsory for 4 months", *Gulf News*, 14.11.2013.
- 66 "Egypt economic decline: Qatar steps in to ease Cairo cash crisis", *Middle East Online*, 08.01.2013.
- 67 "IMF: Qatar aid to Egypt helpful but no substitute for Fund's Loan", *Middle East Online*, 04.18.2013.
- 68 "Qatar rejects Egypt dominance claims", *Middle East Online*, 03.03.2013; "Qatar denies allegations about regional ambitions", *Gulf News*, 27.03.2013; Habib Toumi, "Qatar denies fostering Brotherhood", *Gulf News*, 18.03.2013.
- 69 "Qatar calls for immediate \$1 bn fund for Palestinians in East Jerrusalam", *Middle East Online*, 24.03.2014.
- 70 "Qatar grants 150 million dolar to Palestian Authority", *Gulf News*, 28.11.2013.
- 71 "Tunisia economic woes linger: Qatar rushes to rescue of Ennahda-Led government", *Middle East Online*, 22.05.2013.
- 72 "Qatar donates 350 million doalr to southern Yemen", *Gulf News*, 25.11.2013.
- 73 Acil Tabbara, "Money raises Qatar to rank of key player in absence of traditonal heavyweights", *Middle East Online*, 14.03.2013; "Qatar calls for 1 b dolar Jerrusalam support Fund", *Gulf News*, 26.03.2013.
- 74 "Doha meet raises 3.6. billion dolar for Darfur, Qatar says", *Gulf News*, 08.04.2013.